

Masterplan 2023 - 2030

“Natuurbeleid flora en fauna museumpark Archeon”

Voorwoord

De directie is zich zeer bewust wat er speelt met de klimaatsveranderingen in de wereld, het massaal sterven van honingbijen, het opwarmen van de aarde, het uitsterven van diersoorten enz.

De directie vindt het daarom heel belangrijk dat de flora en fauna in het museumpark Archeon zo optimaal mogelijk wordt beheerd.

Dat wij allen trots mogen zijn op ons mooie groene park met historisch verantwoorde planten en ecologisch en duurzaam onderhoud. Geen gif en kunstmest op ons park maar biologische compost en mest uit eigen stal voor zoveel mogelijk biodiversiteit.

Het is mooi om te zien dat onze honing bijen rondvliegen, de wilde bijen en vlinders bij ons een veilige nestgelegenheid kunnen vinden en foerageren. Prachtig voor het publiek om te zien en van te genieten.

De directie van Museumpark Archeon heeft daarom Karin Kok gevraagd om dit beleidsplan op te stellen en te implementeren in de hele organisatie. De directie rekt op iedereen zijn medewerking wat cruciaal en gewenst is om het

"Natuurbeleid flora en fauna Archeon" tot een succes te maken.

Directie museumpark Archeon 30 maart 2023

Aanleiding

Karin Kok is in 2022 gestart met het opzetten en verspreiden van de "Enquête groenbeleid". De enquête had tot doel iedereen die betrokken is bij de flora en fauna in het park mee te laten praten en ideeën aan te dragen voor het "Natuurbeleid flora en fauna Archeon". Met de uitkomsten van de enquête heeft Karin samen met Henk en Gerard een startdocument "Flora en fauna museumpark Archeon" geschreven voor de directie. De directie heeft naar aanleiding van het startdocument Karin opdracht gegeven het "Natuurbeleid flora en fauna Archeon" op te stellen.

Het museumpark Archeon is sinds de aanleg in 1992 ontwikkeld tot een waardevol divers natuurgebied met verschillende biotopen. Het park heeft naast zijn thematische bebouwing vooral voor het publiek een groene uitstraling met de vele bomen, planten en aangelegde tuinen en akkers. De tuinen in de Middeleeuwen en Romeinse tuin zijn beplant met soorten groenten en kruiden die in de tijd passen. De Prehistorie heeft verschillende akkers met granen en gewassen die in de Prehistorie in Nederland voorkwamen. Ook de dieren in Middeleeuwen zijn een mooie aanvulling op onze fauna in het park.

Kortom er is al veel bereikt maar hoe willen we verder richting de toekomst met de flora en fauna in het park met ook de uitbreidingsplannen en parkeerplaats daarbij meegenomen?

We kunnen met ons park de bezoekers laten zien hoe je op een verantwoorde manier omgaat met de natuur. Met educatie (bordjes, QR-codes etc.) kunnen we de bezoekers bewust maken wat je allemaal uit de natuur kan eten en drinken om gezond te blijven en niet afhankelijk hoeft te zijn van chemische middelen als kunstmest en medicijnen.

Waar willen we over 7 jaar staan met het groen in het park? Hoe duurzaam zijn wij als park bezig en wat zou nog beter kunnen? Hoe verloopt de onderlinge samenwerking? Kunnen we meer met educatie over de flora en fauna in het Archeon voor meer bezoekers? Hoe gaan we duurzaam om met groenafval?

Beleid

Het museumpark Archeon heeft het internationaal keurmerk "Green Key" Dit betekent dat wij de waardering en kennis van natuur en milieu zo breed mogelijk willen bevorderen. Het "natuurbeleid flora en fauna museumpark Archeon" sluit hierbij aan.

Het is van belang, dat iedereen die werkzaam is in het groen op het park, achter het natuurbeleid staat en zich daaraan willen committeren. We doen het met elkaar voor een mooi historisch verantwoord, ecologisch en bio divers park. Het "Natuurbeleid flora en fauna Archeon" dient als Masterplan richting 2030. Het "Natuurbeleid flora en fauna museumpark Archeon" wordt Jaarlijks geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.

Visie

De visie op het "Natuurbeleid Flora en fauna museumpark Archeon" is gericht op historisch verantwoord, duurzaam, circulair en educatief groenbeheer dat aansluit binnen de bedrijfsvoering van het park.

Uitgangspunten

- Historisch verantwoorde groen collectie
- Een mooi groen en bloeiend park het hele jaar door.
- Duurzaam groenbeheer waarbij wordt ingespeeld op klimaatveranderingen
- Goed leefgebied voor de fauna in het park
- Meerjarenplanning natuurbeheer binnen en buiten het park.
- (Nieuwe) bezoekersgroepen aantrekken en educatie.
- Educatie
- Goede organisatie flora en faunwerkgroep.
- Uitvoering
- Communicatie
- Plan van aanpak

Historisch verantwoord groen

Met het "Natuurbeleid flora en fauna Archeon" willen we bereiken dat al het groen in het park historisch verantwoord is.

We doen dit door middel van:

- Bewaking
- Inventarisaties
- Collectiebeheer

Een mooi groen en bloeiend park het hele jaar door

Met het "natuurbeleid flora en fauna Archeon" willen we bereiken dat het park gedurende de seizoenen zo groen en bloemrijk mogelijk is. Aantrekkelijk voor publiek maar ook goed voor de fauna in het park. Hoe meer bloeiende planten hoe meer bijen, vlinders en insecten. Hoe willen we dat bereiken?

Al het groen in en buiten het park is ingedeeld in locaties. Iedere locatie wordt beheerd en bijgehouden door middel van een werkblad. Met alle werkbladen hebben wij een totaalbeeld van het beheer van al het groen in en buiten het park. De werkbladen kunnen aangepast gebruikt worden als bijlage in een bericht voor de nieuwsbrief, Booq en sociaal media.

Voorjaar:

Zoveel mogelijk inheemse voorjaarsbloeiërs inzaaien en aanplanten op locaties waar dit mogelijk is. Bijvoorbeeld Pinksterbloem, Daslook, Narcis (inheems soort), Klein hoefblad, Speenkruid, Fluitenkruid, Koekoeksbloem en Penningkruid enz.

Zomer:

Zoveel mogelijk Inheemse zomerbloeiërs aanplanten en inzaaien op locaties waar dit mogelijk is. Bijvoorbeeld Vingerhoedskruid, Koningskaars en Kamille enz. De tuinen zo vol mogelijk laten dus zo min mogelijk oogsten.

Herfst:

Zoveel mogelijk inheemse herfstbloeiers aanplanten en inzaaien op locaties waar dit mogelijk is. Bijvoorbeeld Duizendblad, Klaver enz.

In de tuinen zoveel mogelijk gewassen laten staan. Bijvoorbeeld pastinaak en prei groeien het ene jaar en bloeien het volgend jaar. Goed voor zaadwinning en mooi om te zien voor publiek.

Op de akkers tussen de gewassen inheemse kruiden aanplanten en zaaien. Na de oogst blijft de akker zo begroeid. Goed voor de grond en mooi voor het publiek.

Bloeiende planten zoveel mogelijk laten staan. Knotwilgen om het jaar snoeien.

Duurzaam groenbeheer voor flora en fauna

Archeon is aangesloten bij Green Key. Wij geven hierbij aan dat wij duurzaamheid hoog in het vaandel hebben. We doen aan energiebesparing met onze zonnepanelen. We gaan bewust om met afval van de horeca en gebruiken biologische schoonmaakmiddelen. We scheiden afval en we gebruiken geen bestrijdingsmiddelen.

Dit heeft al geresulteerd in een grote variatie aan bijen echter het aantal vlinders blijft beperkt. In het groen is nog veel te bereiken in het kader van duurzaamheid. Meer biodiversiteit (meer leefgebiedjes flora en fauna), meer hergebruik (circulair), planten op de juiste plek, grondverbetering, inspelen op klimaatverandering enz.

Duurzaam groenbeheer bestaat uit de volgende onderdelen:

- Bodembeheer
- Waterbeheer
- Circulair beheer
- Biodiversiteit

Bodembeheer

Met een optimaal bodemleven kunnen planten goed groeien en bloeien. Het is van belang ons aan onderstaande afspraken te houden:

- Groenafval zoveel mogelijk composteren (gifvrije voeding voor de bodem).
- Biologische tuinaarde en compost gebruiken.
- Grond zoveel mogelijk niet spitten, alleen bij herinrichting van groen. (Verstoort bodemleven)
- Bodem zoveel mogelijk bedekt laten met planten en bladeren (voedsel bodemleven voorkomt uitdroging).
- Geen (kunst)mest van buiten maar eigen gecomposteerde mest (voorkomt gif in de grond).

Waterbeheer

We moeten rekening houden met drogere en warmere zomers. Hierdoor kunnen planten te weinig water krijgen en verdrogen. Wat kunnen we doen om dit te voorkomen:

- Waterberging. Meren en sloten gebruiken als waterbuffer voor de zomer en hooghouden van het grondwaterpeil.
- Hooggelegen tuinen verlagen
- Irrigatiesysteem voor de hellingen
- Duurzaam sproeien
  - Beperkt gebruik water uit meren en sloten (verlaagd grondwaterpeil hoewel dit in het westen van ons land minder speelt.
  - Beperkt gebruik water uit de kraan (niet duurzaam)

- Beperkt sproeien. Met oppervlakkig sproeien bereikt het water niet de wortels van de planten en bomen. Planten worden lui en zullen niet diep wortelen. Water verdampt.
- Bij grote droogte 1 keer per week een locatie een halfuur sproeien.
- Niet op de planten sproeien (planten gaan stuk, verbranden in de volle zon en water verdampt).
- Nieuw aangeplante planten en jong zaaigoed wekelijks sproeien (geaarde planten op de juiste plek kunnen voldoende water uit de grond halen).

Circulair beheer

- Planten op een plek waar zij niet goed groeien verplantten.
- Zo min mogelijk onkruid weggooien. Onkruid op de ene plek is een waardevolle plant op een andere plek.
- Geen levende planten en kruiden weggooien maar verplantten op een geschikte plek.

Biodiversiteit

Planten verdwijnen of bloeien niet als zij op de verkeerde plaats staan (te veel schaduw, te nat, te droog, verkeerde grondsoort etc.). Het is dus van groot belang dat we binnen het park biotopen creëren waarin zoveel mogelijk soorten planten goed kunnen groeien (biodiversiteit) en in natuurlijk in de tijd passen. Iedere biotoop kent zijn eigen soortenrijkdom met specifieke fauna. Hoe meer biotopen hoe meer flora en fauna.

We streven naar de volgende biotopen in de tijd en met specifieke soorten:

1. Biotoop Krijtgrond, droog, volle zon	LBK	Ratelaar etc.
2. Biotoop Zandgrond, droog, volle zon	Trechterbeker	Heide etc.
3. Biotoop Zout/brak, klei, nat, volle zon	Ijzer	Lamsoor, Zeekool etc.
4. Biotoop Veen/klei, nat, volle zon	Oevers	Dotterbloem, Valeriaan etc.
5. Biotoop Veen/klei, vochtig, volle zon	Akkers, tuinen	Kruiden en gewassen
6. Biotoop Zand/klei, nat, halfschaduw	Langs paden	Voorjaarsboeiers
7. Biotoop Zand/klei, droog, halfschaduw	Hellingen	bomen en struiken
8. Biotoop Zand/klei, droog, zon	Meso helling	Koningskaars, Digitalis
9. Biotoop Veen, nat, schaduw	Entree	Bomen
10. Biotoop Veen, vochtig, schaduw	Meso	Bomen en struiken
11. Biotoop Veen/klei, zand, vochtig, zon	Verspreid	Grasvelden
12. Biotoop Veen/klei, nat volle zon	Grienden	Wilg
13. Biotoop Water	Meren, sloten	Waterplanten

Goed leefgebied voor de fauna in het park

Met het "Natuurbeleid flora en fauna Archeon" willen we realiseren dat zoveel mogelijk soorten bijen, vlinders, insecten, water en zangvogels in het park kunnen overleven.

Archeon is aangesloten bij Bijenlandschap groene cirkels. Met deze netwerkorganisatie kunnen we kennis opdoen en elkaar versterken en ondersteunen voor herstel van leefgebieden van bijen, vlinders en insecten. Daarnaast werken we samen met het IVN Alphen en de Vlinderstichting.

Daarnaast leven er op het park 2 ossen, een paard, een ezel, 2 geiten en kippen. Ook deze dieren verdienen een goede leefomgeving.

Bijen, vlinders en insecten hebben specifieke waardplanten nodig om zich voort te kunnen planten en te foerageren. Dus hoe groter de biodiversiteit hoe meer soorten bijen en vlinders en insecten we in het park kunnen vinden.

Daarnaast hebben bijen, vlinders en insecten nestgelegenheid nodig (bijvoorbeeld lemen muren en dood hout).

Watervogels hebben schoon water nodig met voldoende voedsel en nestgelegenheid. Voor de eenden worden broedkorven in het water geplaatst om veilig te kunnen broeden.

Zangvogels hebben voldoende voedsel nodig en nestgelegenheid.

Bij de aanleg en verbetering van locaties (biotopen) wordt ingezet op zoveel mogelijk biodiversiteit voor een goed leefgebied van de fauna in het park.

Met het monitoren van bijen en vlinders houden we zicht op onze biodiversiteit.

Meerjarenplanning

Het "Natuurbeleid flora en fauna" voeren we uit in termijnen en is seizoensgebonden. De meerjarenplanning wordt iedere 5 jaar opnieuw vastgesteld.

De gewassen op de akkers in de prehistorie worden door middel van een meerjarenplanning iedere 6 jaar gewisseld voor optimale groei.

Voor de groenten in de tuinen van de Middeleeuwen houden we ook een wisselteelt van 6 jaar aan.

Tussen 1 april en 1 november als het park de hele week open is worden de tuinen en akkers ingezaaid en ingepland en daarna bijgehouden met onkruiden wieden en het netjes houden van tuinen en paden.

Tussen 1 november en 1 april als het park alleen in de weekenden en schoolvakanties open is worden naast het netjes houden van de tuinen grote klussen opgepakt. Bijvoorbeeld het opnieuw inrichten van tuinen of akkers en het vlechten van hekken.

Het groen in en buiten het park is ingedeeld in locaties. Dit kunnen zijn tuinen, akkers, oevers, griend en al het overige groen bij locaties, langs paden en de parkeerplaats. Alle locaties komen eens in de 5 jaar aan de beurt voor verbetering. Iedere locatie heeft een specifiek leefgebied voor flora en fauna (biotoop).

7 jaren Planning

- 2023 Alle tuinen en akkers optimaal ingericht
- 2023 Sub werkgroepen vormen en gaan van start
- 2024 Zoveel mogelijk biotopen in de Prehistorie inrichten
- 2025 Zoveel mogelijk biotopen in de Romeinse tijd inrichten
- 2026 Zoveel mogelijk biotopen in de Middeleeuwen inrichten
- 2027 Baggeren meren en ecologische oevers aanleggen
- 2028 Groen entree, buiten het park en parkeerplaats
- 2029 Inventariseren van flora en fauna
- 2030 Evalueren en nieuw beleidsplan opstellen

(Nieuwe)bezoekersgroepen aantrekken en educatie

We streven met het "Natuurbeleid flora en fauna Archeon" een specifieke nieuwe doelgroep bezoekers aan te trekken die geïnteresseerd zijn in museaal waardige tuinen. We kunnen vanaf 10.000 jaar voor Christus tot 1400 na Christus laten zien hoe Nederland er botanisch uitzag. Om dit te bereiken streven we naar de aanleg en onderhoud van biotopen die in bovenstaande periode voorkwamen. Gedegen onderzoek is daarbij van belang.

Verder is het de bedoeling dat het groen (akkers, tuinen en etc.) er aantrekkelijk uitzien voor publiek. Dit betekent dat het groen ten alle tijden goed onderhouden moet worden en er netjes uitziet.

Daarnaast kunnen we publiek enthousiast maken met:

- Thematuinen (bijvoorbeeld verfplanten, geneeskrachtige planten, symboliek enz.).
- Bordjes met namen van planten.
- Informatie bordjes (historie, bewustwording).
- QR-codes met achtergrondinformatie.
- Speurtochten en rondleidingen (gidsen van IVN Alphen).
- PR

Organisatie flora en faunawerkgroep

De groengroep, bijengroep en kloostertuingroep gaan op in de flora en faunawerkgroep.

Directie:	Hoofd groen werkt nauw samen met de groenmanager
Parkmanagers/ Coördinatoren	Stemmen af met hoofd groen en de groenmanager. Plannen op verzoek van de groenmanager in Booq.
Hovenier	Onderhoud bomen en struiken.
Groenmanager	Voert in samenwerking met hoofd groen het "natuurbeleid" uit. Stemt af met parkmanagers en coördinatoren. Stuurt sub werkgroepen aan. Stuurt samen met de coördinatoren vrijwilligers beheer van de flora aan. Stelt in samenspraak groenbeleid en meerjarenplanning op. Coördinator Bijenlandschap groene cirkels, IVN Alphen.
Coördinatoren	
Vrijwilligers	Voeren in samenwerking met de groenmanager het "Natuurbeleid" uit.
Coördinator TD	Ondersteund werkgroep flora en fauna met zwaar materieel.
Tolken flora en Fauna werkgroep begeleiding van de	Tolken met affiniteit voor groen onderhouden de akkers en tuinen in samenspraak met de groenmanager.
Vrijwilligers flora en Fauna werkgroep	groenmanager mee in het groen. Beheren stukjes groen en of helpen mee in het groen.
Zijn aangesloten bij een van de sub werkgroepen.	

Sub werkgroepen "Flora en fauna werkgroep"

1. Historische verantwoord	Coördinatoren, groenmanager en 4 vrijwilligers met kennis.
2. Beheer flora	Beheerders tuinen, akkers en overig groen met helpers.
3. Fauna Archeon	2 vrijwilligers monitoren bijen en vlinders.

IVN. Coördinatoren Groene cirkels bijenland schap.

4. (Nieuwe)bezoekers aantrekken en educatie	Educatief medewerker en 2 vrijwilligers.
5. Communicatie	Communicatiemedewerker en 2 vrijwilligers.

Uitvoering met rollenverdeling

- De directie beslist over doorgang nieuwe plannen in het groen en stemt af met de groenmanager.
- De groenmanager bedenkt nieuwe plannen en legt deze voor aan de directie voor akkoord.
- Na accordering directie kunnen plannen uitgevoerd worden en eventueel worden bijgesteld.
- De hovenier snoeit alle bomen op het park.
- De groenmanager snoeit alle struiken in overleg met de hovenier met ondersteuning van tolken en vrijwilligers.
- De bouwploeg voert in opdracht van de directie noodzakelijke werkzaamheden voor het groen uit (bijvoorbeeld bakken, deurtjes etc.)
- Het vlechten van hekken wordt alleen uitgevoerd door tolken met kennis van vlechten. Andere tolken en vrijwilligers kunnen daarbij ondersteunen.
- Vrijwilligers flora en fauna die een tuin of akker beheren doen dit in overleg met de groenmanager en de coördinatoren vrijwilligers (beoordeling plattegrond en beheer).
- Overige vrijwilligers flora en fauna ondersteunen de groenmanager, coördinatoren vrijwilligers en de beheerder vrijwilligers.
- Medewerkers van Afdeling voeren in opdracht van de directie en coördinator Technische Dienst werkzaamheden uit.

Communicatie

Communicatie intern vindt op de volgende manier plaats:

- Nieuwsbrief en Booq.
- Groepsapp flora en fauna werkgroep zakelijk (aanwezigheid, werkzaamheden).
- Groepsapp flora en fauna werkgroep (sociaal contact, uitwisseling foto's).
- E-mailadres: flora en fauna werkgroep floraenfauna@archeon.nl (Voor het versturen van documenten).
- Tijdens de lunch van de flora en fauna werkgroep.

Communicatie extern vindt op de volgende manier plaats:

- Website Archeon
- Sociale media
- NOVA
- Beheerders groen leveren over hun locatie 1 keer per jaar een bericht aan voor sociaal media.
- Foto's en tekstschrijven voor PR

Plan van aanpak

Sub werkgroepen samenstellen

Opgemaakt in opdracht van de directie door Karin Kok, Groenmanager flora en fauna Archeon
Alphen aan den Rijn

Directie Museumpark Archeon

30 maart 2023